

Vladimir Pogačnik

NODIEROVI POGLEDI NA JEZIKE ILIRIJE

Predavanje na kolokviju Odmev francoske revolucije, ki ga je priredila Slovenska matica 20. in 21. 1989.

Prispevek ima namen osvetliti štiri članke, ki jih je Charles Nodier kot urednik uradnega glasila Napoleonovih Ilirskih provinc, imenovanega *Télégraphe officiel*, v zadnjem letu njihovega obstoja namenil t. i. ilirskemu jeziku.

Članki, ki nosijo skupen naslov *Langue Illyrienne*, so izšli 30. maja, 3. in 27. junija 1813 in so v celoti, a v sodobni pravopisni preobleki, objavljeni v publikaciji Franceta Dobrovoljca — Charles Nodier, *STATISTIQUE ILLYRIENNE*.¹

Omenjeni članki za jezikoslovje odpirajo dva sklopa vprašanj, in sicer: a) vprašanje Nodierove lingvistične fiziognomije, b) vprašanje njegovega poznavanja in razločevanja jezikov Ilirskih provinc, t. j. slovenščine in hrvaščine. Zanimivo bi bilo sicer obdelati tudi vprašanje njegovega vrednotenja jezika kot družbene in politične strukture: ni namreč izključeno, da je Nodier tudi ob znanem uporu davkopllačevalcev avgusta 1813 dal svoj članek, v katerem poziva k razumu in spravi, kot večkrat poprej, prevesti Valentinu Vodniku in ga nato v slovenski verziji objavil v javnosti.² Vendar na tem mestu o tem ne bo govor.

Viri naših informacij so poleg omenjene *Statistique Illyrienne* z Dobrovoljčevimi opombami in Tavzesovim uvodom še: monografija Rudolfa Maixnerja — Charles Nodier et l'Illyrie,³ še danes zelo aktualen niz člankov Frana Zwitterja, objavljenih tik pred izidom *Statistique* v reviji *Le Monde slave* pod skupnim naslovom *Illyrisme et sentiment yougoslave* (Ilirizem in jugoslovansko čustvo);⁴ novejša monografija o Nodieru kot slovaropiscu: Henri de Vaulchier, *Charles Nodier et la lexicographie française, 1808—1844*.⁵

I

Prehajamo na vprašanje, do kam segajo Nodierova lingvistična znanja in spoznanja konec leta 1812, ko začne svoje devetmesečno bivanje v Ljubljani, kamor je poslan kot urednik, ki je po svoji funkciji hkrati tudi cenzor vseh objavljenih del v Provincah, in pa kot glavni bibliotekar. Znano je, da je zadnjo funkcijo prevzel le formalno, ker se je župan Codelli temu uprl, in je torej biblioteko dejansko še naprej vodil Matija Kallister. Ne glede na to je imel Nodier o biblioteki zelo visoko mnenje: po vrnitvi v Pariz je v pismu prijatelju celo izjavil, da je ena najiminenitnejših v Evropi. Vsekakor pa je Nodier kot urednik Uradnega telegrafa v največji meri poživil ta časopis in opravičil svoje poslanstvo.

Če se pomudimo pri predljubljskem Nodieru, potem moramo omeniti, da se že po svojih prvih literarnih poskusih, med katerimi je tudi satirična

¹ Ljubljana, Satura 1933. Osrednji naslov bi še najbolj ustrezno prevedli z — Vedenje o Iliriji in njeni kulturi. Dobrovoljčeva odločitev za v tridesetih letih preteklega stoletja reformirani francoski pravopis je razumljiva iz perspektive sodobnega bralstva, vendar v konkretnem primeru sporna, saj je splošno znano, da je bil prav Nodier med zagriženimi nasprotniki reform in se jim ni uklonil vse do svoje smrti 1844.

² Op. cit., str. 153—154.

³ Paris, Didier, 1960. Gre za plod štiridesetletnega raziskovanja.

⁴ April, maj, junij 1933; poseben odtis pod naslovom *Les origines de l'illyrisme politique et la création des Provinces illyriennes*; v slovenščini v knjigi Fran Zwitter: *O slovenskem narodnem vprašanju*, Ljubljana 1990, str. 119—182 (Postanek političnega ilirizma in ustanovitev Ilirskih provinc).

⁵ C. N. R. S., Didier — Erudition, 1984.

pesnitev La Napoléone iz 1802, ki mu velja leto dni hišnega nadzora, ki pa jo kasneje demantira med drugim tudi z izjavo v svojem prvem ljubljanskem članku *Statistique illyrienne* o Napoleonu — polboggu in njegovem herojskem poslanstvu,⁶ dolga leta ubada z modnimi lingvističnimi teorijami, predvsem pa s teorijo naravne in univerzalne abecede ter teorijo rekonstrukcije izvornega jezika. Obe teoriji sta zelo prepleteni že pri Nodierovih vzornikih — avtorjih 18. stoletja in nekaterih njegovih sodobnikov.

Charles de Brosses je 1765 zastavil nekakšen shematičen prikaz fonemov z znaki, ki ponazarjajo mesto artikulacije in ki so uporabljivi za vse jezike, v svojem delu *Traité de la formation mécanique des langues et des principes physiques de l'étymologie* (Razprava o mehanskem oblikovanju jezikov in o fizičnih načelih etimologije). Takšna mednarodna fonetična abeceda naj bi bila predpogoj za oblikovanje Splošnega in primerjalnega slovarja jezikovnih zvočnih korenov (*Dictionnaire universel et comparé des sons radicaux du langage*), ki ga Nodier v resnici nikoli ni izdal, čeprav je o tem veliko govoril.

Vzporedno poteka Nodierovo zanimanje za prvotni jezik — nekakšen prototip jezikov, kakor ga je takorekoč sto let poprej formuliral že Leibnitz, čigar vpliv na Nodiera je posreden. Njegovi vzorniki so pravzaprav sodobniki: Nicolas de Bonneville in David de Saint-Georges, ki ga seznanita z deli Courta de Gébelina, kakor tudi z deli sodobnika de Volneya, ki leta 1805 pred zborom Keltske akademije poroča o Splošnem besednjaku svetovnih jezikov (*Vocabulaire universel des langues de toute la terre*): ta slovar je po naročilu carice Katarine II. leta 1790 objavil doktor Pallas, po rodu iz Berlina. Court de Gébelin je npr. dokazoval, da se je prvotna govorica (première langue mère) spredila med svojim širjenjem po Zemlji in izginila, potem ko so se iz nje rodili številni dialekti, nekakšni matični jeziki (langues-mères), iz katerih so se po velikih, zopet kvarnih peripetijah rodili sekundarni jeziki (langues-filles).

Za rekonstrukcijo prvotnega skupnega jezika je potrebno najti le njegove korene. Če jih je verska tradicija 17. stoletja iskala v hebrejščini, drugi spet v grščini, pa so bili Nodierovi vzorniki in sodobniki še najbližje keltščini: tako so tudi osnovali že omenjeno Keltsko akademijo (1805), s katero se je dopisoval npr. tudi Humboldt: cilj akademije je bil proučevati in objavljati etimologije vseh evropskih jezikov s pomočjo keltobretonščine, valižanščine in stare irščine. Akademija je razpadla že leta 1812, kar ni čudno, saj je v jezikoslovju medtem zavejala nova usmeritev. Na leta 1795 ustanovljeni Ecole Nationale des Langues Orientales vivantes v prvih letih 19. stoletja, t. j. sočasno z omenjenimi Nodierovimi jezikovnimi vzori in iskanji, poučujejo iranščino in sanskrt; Schlegel po stiku s tem poukom leta 1808 objavi svoje znamenito delo *Über die Sprache und Weisheit der Inder* (O jeziku in modrosti Indijcev), v katerem prvič uporabi izraz primerjalna slovnica v zvezi s sanskrtom in z notranjim ustrojem jezikov; v Pariz bo kmalu prišel tudi Bopp (1812—1818) — utemeljitelj prve znanstvene jezikoslovne metode.

1808 Nodier objavi svojo edino kompletno leksikografsko delo (drugi pripevki bodo le fragmentarni — v obliki uvodov ipd. — oziroma uredniški): Slovar francoskih onomatopoj (*Dictionnaire des onomatopées françaises*). V delu je močan Rousseaujev vpliv, zlasti njegove razprave o izvoru jezikov (*Essai sur l'origine des langues*): koreni prvotnega jezika so posnemajoči, torej zvočno motivirani, nenaključni (v nasprotju z arbitrarno razsežnostjo jezikovnih znakov, če se izrazimo po de Saussurju, za katero pa sta se navduševala že Platon in tudi Leibnitz). Nodier se zavzema za zbiranje čim večjega števila izvornih in prvotnih onomatopejskih izrazov. Le na ta način se bo moč približati prvotnemu jeziku. Pri tem igra pomembno vlogo otroški jezik: zanimiva, čeprav do skrajnosti poenostavljena je hipoteza o »univerzalnosti«⁷ ustničnih so-

⁶ Op. cit. z identičnim naslovom, str. 2—3.

glasnikov v otroških poimenovanjih širom po svetu: **m** za mater in **p** za očeta (pater . . .). Čeprav naj bi po prvotnem načrtu zbral onomatopeje vseh jezikov in tako prišel do skupnega in splošno razumljivega, posnemajočega jezikovnega repertoarja, t. j. nekakšnega poliglotskega leksikona zvokov, se je kasneje v tej svoji 220 strani obsegajoči slovaropisni knjigi omejil le na francoščino.

Nodierove razlage besed niso le »onomatopoetske«, ampak tudi vzneseno pesniške. Navedimo le primer *oiseau* (ptič): pet samoglasnikov⁷ povezuje lahen šumnik, iz te povezave izhaja nekakšno čebljanje, ki je zelo blizu predstavi o ptičih (!).

Velika Nodierova zasluga je zlasti to, da je poiskal mnogo primerov t. i. subjektivne motivacije pri leksikalni izbiri pesnikov in stilistov (npr. Rabelais, Montaigne): kot takšen je omenjeni slovar onomatopej še danes odmeven, saj ga navajajo sodobniki kot Bachelard idr.

II

Zgornji oris Nodierovih jezikoslovnih spoznanj in iskanj pred prihodom v Ljubljano se lepo potrjuje tudi v njegovih uredniških razmišljanjih o »ilirskem jeziku«. Že v nastopnem članku⁸ se vzneseno razneži, ko pravi »Kakšna dežela za književnika, za slovničarja in filozofa — namreč dežela, ki je ohranila svoj izvirni jezik, tako prvobiten kot njene gore.« V izhodišču je torej spet koncept prvotnega jezika.

Na tem mestu se spričo uporabljenih terminov (*langue aborigène primitive*) lahko le delno strinjamo z opombo Franceta Dobrovoljca, po mnenju katerega naj bi bilo vir takšnega prepričanja dejstvo, da so razumniki Zoisovega kroga Nodieru po vsej verjetnosti predstavili Kopitarjevo panonsko teorijo stare slovanščine, t. j. hipotezo, po kateri naj bi bila slovenščina njen neposredni dedič.

Kot eksaltiran prědhodnik romantike in politični adept Napoleonovega evropskega osvajalnega kózmopolitizma si je Nodier svoj lingvistični koncept po prihodu v s klasično tradicijo bogato Ilirijo očitno priredil tako, da je med »*langues-mères*« Evrope poleg keltščine in valižanščine prav ilirski jezik tisti, ki je najbolj živ in cvetoč,⁹ pa čeprav nima svoje Akademije. Za slednjo se je namreč po grofu Sorgu — Sorkočeviću zavzemal tudi Nodier med svojim bivanjem v Ljubljani. V nadaljevanju se torej naš urednik proglasi za zagovornika ilirščine kot najmočnejšega med prvotnimi jeziki.

Ko je beseda o *langues-mères*, Nodier govori o ilirščini, navajajoč svoje vire (Albinionija in Sorkočevića), ter hkrati o »slave«¹⁰ pri čemer glede na navedene vire nehote pomislimo na dubrovniško in dalmatinsko inačico hrvaščine. Tudi primeri ilirskih kvazietimologij za hebrejskega Jehovo na eni strani (prvi članek) ter za sodobne francoske besede na drugi strani (po šest v drugem in tretjem članku) so vzeti iz Voltičevega slovarja.¹¹ Nikjer in nikoli pa v člankih o ilirskem jeziku posebej ne izpostavlja slovenščine kot samostojno konstituiranega jezika. Sprva se dà iz njegovega pisanja razumeti, da imajo Province le en skupen jezik, čeprav z velikim številom dokaj različnih narečij.¹² O »karnijsščini« (*carnique*), pri čemer najbrž misli na kranjsčino kot o slovanskem narečju, govori šele v svoji predstavitvi Vodnikovega prospekta za nemško-slovenski-latinski slovar; pri tem izraza slovenski oziroma slovenskih značilno prevaja s slave. V tem članku,¹³ četrtem po vrsti, »le slave«

⁷ Pet jih je le v grafični podobi, v zvočni pa sta le dva [wazo].

⁸ *Statistique illyrienne*, str. 2.

⁹ Op. cit., str. 62.

¹⁰ Termin »slave« se pri Nodieru, očitno pa v francoskih besedilih tistega časa nasploh, morda pod vplivom italijansčine, pojavlja tako za slovanščino kot za slovenščino.

¹¹ Op. cit., ibid in str. 145, op. 235, kjer je govor o slovarju srbohrvaškega jezika in o avtorju z dvema inačicama enega prilimka Voltić — Voltiggi.

¹² Op. cit., str. 66.

¹³ Op. cit., str. 79–81.

sicer ustreza nekakšnemu panslovanskemu jeziku, ki ga govorijo »od Jadrana do Baltika, od Črnega do Severnega morja, pod janičarjevim šotorom in v revni kolibi na Kamčatki...« Tu je prej kot v uvodnem članku o ilirski »statistiki« primerno razmišljati o morebitni lekciji ljubljanskih mislecev v zvezi z že omenjeno Kopitarjevo panonsko teorijo, po kateri naj bi bila slovenščina¹⁴ kot neposredni naslednik praslovanščine še posebej zaznamovana z avtohtonostjo.¹⁵ Nodier torej na eni strani slovenščino reducira na kranjščino,¹⁶ po drugi pa ji daje, predvsem skladno s svojo splošno jezikoslovno usmerjenostjo, morda pa tudi z idejami »nekaterih učenjakov«, najbrž »ilirskih«, značilno razsežnost jezika-prototipa: »Gospod profesor Valentin Vodnik je tako potrdil svoj odličen okus, ko nam je naznanil, da bo izbiro besed, ki naj bi se pojavile v njegovem slovarju, omejil na jasno zaokroženo narečje, katero se bolj natančno imenuje karnijsščina in ki ga brez kakršnihkoli razlik govorijo na Kranjskem in Koroškem, v Trstu in Gorici. Spričo tega bomo natanko vedeli, kje so meje ene od velikih razdelnih enot slovanskega jezika, mimogrede povedano tiste, katero so slovaropisci doslej najmanj jemali v pretres, četudi nosi v sebi vse značilne poteze velike starodavnosti in avtohtone čistosti, tako da nekateri učenjaki gledajo nanjo kot na vzorec vseh drugih.¹⁷

Za Nodiera je bilo torej predvsem pomembno, da je v Provincah našel »langue-mère« svojih mladostnih sanj in iskanj — ilirščino, našel torej nekaj kar se da izvirnega in povrh še vsklajenega z njegovimi političnimi vizijami in zanos. Zato ga tudi ne moti anakronizem pri terminu »langue illyrienne«; res je sicer, da ga uporabljajo nekateri njegovi sodobniki, ki se ukvarjajo z jezikoslovjem, kot npr. Appendini ter della Bella,¹⁸ in to v naslovih svojih del. Ilirski jezik, kakor tudi njegova nejasno opredeljena alternativna inačica »le slave« imata povrh še motečo unitarno razsežnost, česar se je Nodier v neki meri zavedal, saj se ob Vodnikovem slovarju hitro zateče h »karnijskemu narečju« oziroma že kar »razdelku« slovanskega jezika, po drugi strani obenem omenja jezik Dalmatincev...¹⁹ Jasneje pa se do ilirščine opredeli šele mnogo kasneje: »Pravega ilirskega jezika ni: jezik, ki ga ljudje govorijo v Iliriji, je slovansko narečje ter šteje toliko različnih narečij, kolikor ima Ilirija prirodnih pokrajin...«²⁰ Tu ni čisto jasno, koliko stopenj ima zanj pojem »dialecte«: po vsej verjetnosti pa kot pri C. de Gébelinu dve — in sicer eno, ki ustreza današnjim slovanskim jezikom, ter drugo, ki dejansko ustreza današnji razdelitvi, npr. slovenskih narečij. O pravilnosti naše hipoteze nas prepričuje tudi Nodierova izjava o jeziku Ljubljčanov iz obdobja, ki je nekako na sredi med njegovim bivanjem v Ljubljani in pravkar navedenim citatom: »Prebivalcev Ljubljane je največ okrog dvajset tisoč duš. Nacionalni jezik je venska slovanščina, ki se le v maločem razlikuje od hrvaščine in prave istrijanščine...«²¹ Zmeda izhaja iz dejstva, da dejansko stanje ni ustrezalo hierarhičnemu redu v Nodierovi glavi — po francoskem vzorcu: ena dežela — en jezik, ki se imenuje kot dežela sama. Torej geopolitičen pojem ilirščina. Če se ta jezik že jezikovno

¹⁴ Nodier torej ne uporablja izraza slovenščina kot Vodnik — niti v naslovu, kjer se izmaže s terminom »slave«, niti v opisu, kjer zaobide Vodnikov širši sociolingvistični latinski pojem »slovenicus«, z omejitvijo na »le Carnique«.

¹⁵ Op. cit., str. 125, op. 7.

¹⁶ Vodnik govori o slovenščini Kranjske, Stajerske, Trsta in Gorice, Nodier pa Stajersko zamenja s Koroško.

¹⁷ Op. cit., str. 80: »Monsieur le professeur Valentin a donc donné la marque d'un excellent goût, en nous annonçant qu'il restreignait le choix des mots qui doivent entrer dans son dictionnaire à un dialecte bien circonscrit, celui que l'on appelle proprement le Carnique, et qui se parle en Carniole, en Carinthie, à Trieste et à Gorice, sans aucune modification. Il en résultera que nous saurons parfaitement à quoi nous en tenir sur une des grandes divisions de la langue slave, et sur celle, par parenthèse, que les lexicographes ont le moins considéré jusqu'ici, quoiqu'elle porte tous les caractères d'une grande antiquité et d'une pureté autochtone, à tel point qu'elle est regardée par quelques savants comme le type de toutes les autres.«

¹⁸ F. M. Appendini: Grammatica della lingua Illirica (Stat. Illyr., str. 146, op. 240), A. della Bella: Dizionario italiano-latino-illirico, Grammatica illirica (op. cit., str. 149, op. 262).

¹⁹ Op. cit., str. 80.

²⁰ Op. cit., str. 149—150, op. 265.

²¹ Ibid.

natančneje opredeljuje s »slave«, le-ta nikakor ne more razpasti na več jezikov, ampak kvečjemu na narečja, ki imajo lahko spet nekakšna podnarečja itd. Referenca je pravzaprav že zopet zgoraj omenjeni Court de Gébelin.

Kar zadeva Nodierove etimološke ekskurze, je več kot očitno, da jim v Ljubljani niso nasledli, dasi bi jim lahko zelo godilo, da je njihov jezik odigral pomembno vlogo pri oblikovanju francoskih ali celo latinskih korenov: *bled* oziroma *blid* za *pallidus* in *pâle*; *civ* (cev) za *cive* in *ciboule*; *kit* za *cétacée*; *krut* za *crudelis* in *cruel*; *luč* za *lux* in *lumière*.²² Nodier je nekoliko užaljen zapisal: »Moje domneve, ki nimajo zaslug znanosti, so pa vsaj dobronamerne, ne morejo biti popolnoma nekoristne, pa četudi bi bile popolnoma zgrešene... Ni mi torej do tega, da bi mi pritrjevali, hočem le, da se me jemlje v pretres... in če se me obsoja, potem naj se me tudi pouči.«²³ In potem mirno spet napleta, kako je iz »ilirske« besede mač (ki jo piše kot macs) nastal niz romanskih besed, kot francoski *massacrer*, italijanski *amazzare* »in še množica drugih v najrazličnejših jezikih.«²⁴ Značilnejši primeri so še *med* za francoski *mi* v besedah au milieu in parmi (za latinski medium, kar je pravilna etimologija?), pa *pesm*, iz katere naj bi po vsej verjetnosti nastala *psalmus* in *poëma*, ter *pet* za grški »pente« in *prav* za francosko tvorjenko *dépravé* (tisti, ki nima prav, sprijen, pokvarjen).

Za očiten polom takšnih konstruktov, ki ga je Nodier v Ljubljani če ne že doživel, pa vsaj začutil, je značilno tudi dejstvo, da svojih člankov o ilirskem jeziku ni izkoristil za kakšen ponatis, kot je to počel s članki o ilirski književnosti. Še več: ilirski etimološki ocvirki so ostali brez sledu v njegovem kasnejšem leksikografskem delu Kritičen pretres slovarjev (*Examen critique des dictionnaires*) iz leta 1828. Med obravnavanimi leksikalnimi enotami sta od zgoraj omenjenih »cvetk« sicer ostala *cétacée* in *ciboule*, vendar pa o njunem ilirskem poreklu ni več ne duha ne sluha.

Nasploh je v svojem kasnejšem pariškem obdobju kot ravnatelj kraljeve biblioteke Arsenal in član Francoske Akademije Nodier malokrat in le splošno²⁵ spregovoril o jezikih oziroma narečjih Ilirije. V teh dokumentih je »slave« zamenjal s terminom »esclavon«, ki je vsekakor bližji naravnosti kasnejšega obdobja k latinskim etimologijam različnih dob in provenienc (sclavus kot inatica za slavus najverjetneje predstavlja srednjeveško besedo, katere pomen »suženj« naj bi se izoblikoval predvsem v Benečiji).²⁶ Poprejšnji »carnique«, ki naj bi ustrezal slovenščini, se je umaknil novemu »esclavon vindique«. Na tem mestu ne odpiramo razprave o tem terminološkem zasuku.

Nodierov odnos do jezika — jezikov Ilirije je torej omahujoč, precej nedosleden, zelo približen in naključen, vizija »ilirščine« kot žive priče starodavnega prajezika pa v skladu z njegovimi razsvetljenskimi dix-huitiémističnimi viri, romantično bujno domišljijo in političnimi imperativi dobe.

²² Op. cit., str. 68.

²³ Op. cit., str. 68–69: »Mes conjectures qui sont dénuées du mérite de la science, mais qui offrent au moins celui de la bonne foi, ne peuvent donc pas être tout à fait inutiles, même quand elles seraient tout à fait fausses... Je ne demande donc pas à être approuvé, mais à être examiné... et si l'on me condamne, qu'on m'éclaire.«

²⁴ Mnenje de Vaulchiera, op. cit., str. 151.

²⁵ Stat. illyr., str. 145, op. 233.

²⁶ Dauzat (A) et alii: Nouveau dictionnaire étymologique, Paris, Larousse 1964.

Résumé

LES POINTS DE VUE DE CHARLES NODIER SUR LES LANGUES DE L'ILLYRIE

Vladimir Pogačnik

La contribution prend à tâche d'éclairer la physionomie linguistique de Charles Nodier à son arrivée à Ljubljana, d'une part, et son traitement de la langue/des langues aux Provinces illyriennes, de l'autre: deux questions qui apparaissent dans ses quatre articles intitulés Langue illyrienne et parus dans le Télégraphe officiel. On peut constater une forte influence des auteurs de la fin du XVIIIe siècle et notamment de Court de Gébelin avec ses termes comme première langue mère, langues-mères et langues-filles. Si la langues illyrienne, que Nodier alterne sans gêne avec le slave, occupe la place d'honneur, se situant entre la première langue mère et une des langues-mères quelque peu altérées, les vraies langues parlées en Illyrie ne représentent que des langues ou encore des dialectes secondaires: le croate, mentionné plus tard seulement, aura la même importance que l'istriien; le slovène est appelé tantôt le slave (terme trop large), tantôt le carnique (terme trop étroit) pour devenir plus tard, à Paris, »l'esclavon vindique«. On assiste donc à des considérations assez vagues et confuses, qui laissent difficilement supposer une influence certaine et efficace de la théorie panonienne de Kopitar au sujet de l'origine du vieux slave. Le bagage linguistique que Nodier apporte à Ljubljana est fortement sensible dans ses divagations étymologiques contenus dans les articles mentionnés et auxquelles l'auteur ne reviendra plus après son retour des Provinces.

KRONIKA**Časopis za slovensko krajevno zgodovino**

Sekcija za krajevno zgodovino Zveze zgodovinskih društev Slovenije že vse od leta 1953 izdaja svoje glasilo — »Kroniko«. Revija je ilustrirana in poleg poljudno-znanstvenih prispevkov iz slovenske krajevne zgodovine pogosto objavlja tudi razprave in članke, ki po svoji problematiki presegajo ozke lokalne okvire. »Kronika« ima namen popularizirati zgodovino in zato poroča o delu zgodovinskih ustanov in objavlja ocene novih knjig, pomembnih za slovensko zgodovinopisje.

»Kroniko« lahko naročite na sedežu Zveze zgodovinskih društev Slovenije, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12/I. Po izredno ugodnih cenah so na razpolago tudi večinoma vsi starejši letniki revije.

V seriji »Knjižnica Kronike« so doslej izšle naslednje publikacije:

— Milko Kos, **SREDNJEVEŠKA LJUBLJANA**, topografski opis mesta in okolice (1955), 96 strani.

— Igor Vrišer, **RAZVOJ PREBIVALSTVA NA OBMOČJU LJUBLJANE** (1956), 72 strani.

— Vlado Valenčič, **SLADKORNA INDUSTRIJA V LJUBLJANI** (1957), 68 strani.

— Sergij Vilfan — Josip Černivec, **ZGODOVINA LJUBLJANSKE MEŠTNE HIŠE** (1958), 128 strani.

— Peter Vodopivec, **LUKA KNAPFELJ IN ŠTIPENDISTI NJEGOVE USTANOVE** (1971), 104 strani.